

dali zaničevati, si v obraz pljuvati ter se preustrojevati v tako surove prusške Nemce, kakor so oni! Da se pa celo žid drzne, našemu poštenemu ljudstvu pljuvati v obraz, to je največja drznost! Slovenec je dobra duša, predobra, ali takega zasramovanja ne smemo več trpeti, niti trenutka ne, sicer še za sramoto pride škoda, to se pravi, zgubimo jezik, ž njim narodnost, ž njo zemljo in vero. Naslove na pošiljalce pišite v slovenskem jeziku, toda natančno; vsikdar se ima pristaviti zadnja železnična postojalnica ali ščacija; pričakovati je, da vam bodo uradniki nagajali. Vozovnice pa tudi zahtevajte slovenski! Če se vam ne ugoti, recite uradniku: »Prosim pritožne knjige (Beschwerdebuch)!« Mora vam jo dati. Vanjo pa zapišite takole: »Dne . . . 18 . . . Podpisane sem zahteval pred poštnim (mešanim . . .) vlakom, odhajajočim zjutraj (dopolodne, opoldne . . .), v slovenskem jeziku vozovnico 3. (2.) razreda do Poličan (ali kam drugam), ali uradnik mi je ni hotel dati, rekoč, da . . . . . Podpis s polnim naslovom«. Če tudi veste, da je uradnik Nemec, ostanite pri slovenščini; naj se je uči, če hoče na slovenski zemlji uradovati. Ali se naj ves slovenski narod zavoljo prusških uradnikov nemški uči? Poslužujte se torej pritožne knjige, ne prizanosite nobenemu uradniku, pri kasi pa izrecite svojo zahtevo pogumno v slovenskem jeziku, in videli bode, da bomo s svojo pošteno stvarjo prodrli, zraven tega pa uživali več poštenja in veljave.

Videli smo doslej, da se pritiska na nas od vseh strani, češ, da nas je prej ko slej konec. Najhitreje in najizdatneje bi si opomogli, ako bi imeli tam, kjer se zakoni delajo in popravljajo, to je v državnem in deželnem zboru, več moči. Pa da je nimamo, zato so naši zvitji sovragi, židje in Nemci, skrbeli že pred leti, takrat ko so kovali za imenovana zbora volilna reda. Ta sta čisto njihovo delo. O redu za deželni zbor še nočemo govoriti, kajti v Gradcu je tisoč let govoriti in prositi bob v steno. Torej le nekoliko o volilnem redu za državni zbor, kajti tam nam je vsaj mogoče, da s pomočjo dobrih prijateljev, v prvi vrsti Slovanov, kaj dosežemo. Po tem redu volijo veliki trgovci in tovarnari ali fabrikantje, nadalje veliki posestniki, mesta in trgi primeroma mnogo več poslancev, nego kmečke občine; po tem redu so mesta, trgi in okraji tako sestavljeni, da je sestava vedno Nemcem na korist, in vsled tega silno težko, s slovenskim kandidatom prodreti; nadalje so na Slovenskem Štajarskem navlašč celo vrsto trgov, ki bi morali voliti z mest, vrgli h kmečkim občinam, ker so se bali, da bi Slovenci sicer v mestih in trgih utegnili dobiti svojega poslanca. Tako so izpuščeni: Sv. Trojica v Slov. gor., Sv. Lovrenc v Puščavi, Studenice, Makole, Ptujka gora, Verzej, Sv. Jurij pri Celju, Podčetrtek, Planina, Pilštanj, Podsreda, Braslovce, Velenje, Reichenburg, Lemberg, Rečica in Trbovlje, ki bi se tudi morale sem pristevati. Skratka volilni red je sestavljen s peklenko zvitostjo in zlobnostjo in vsak mora takoj uvideti, da nam Slovencem, ki smo kmetijski narod, ta krivični red silno prizadene. Vrh tega pa še naši sovražniki pri volitvah samih nam Slovencem z nepopisno drznostjo in krutostjo delajo toliko krivic, da je zastran zadnje volitve v državni zbor v Celju neki gospod iz državnega sodišča na Dunaju, kjer se je pred kratkim o tej stvari vsled naše pritožbe sodilo, jednemu naših gg. poslancev rekel: »V državnem sodišču je bila splošna sodba, da goljufije, ki so se dogajale na nemški strani pri zadnji volitvi v Celju, presežajo vse, kar se je pri volitvah doslej dogodilo krivičnega«. Naši gg. poslanci bodo še torej s preosnovno volilnega reda imeli dovolj dela!

## Cerkvene zadeve.

### † Nadučitelj Franc Rošker.

Zlata vreden je posebno v današnjih časih dober, krščansko misleč učitelj, ki v pravem versko-narodnem duhu odgaja mladino. In tak je bil rajni g. Franc Rošker, vpokojeni nadučitelj lembaški, katerega smo dne 14. oktobra v Jarenini spremili k večnemu počitku.

Sprevoda od njegovega doma se je udeležilo tudi lepo število gg. učiteljev, njim na čelu bl. g. okr. šolski nadzornik ravnatelj Schreiner in nadučitelj M. Nerat iz Maribora. Ko smo odmolili v cerkvi del juternic in hvalnice, so preč. gosp. dekan jareninski stopili na prižnico in govorili kaj lepo in ganljivo nagrobno rajnemu g. nadučitelju, opisujoč njegovo življenje, delovanje in trpljenje. Potem pa so imeli slovesno peto črno sv. mašo. Po mrtvaskih molitvah pa je šel sprevod na pokopališče, kjer so gg. učitelji rajnemu tovarišu v slovo zapeli pesem Cegnarjevo »Blagor mu, ki se spočije«.

Iz nagrobnega govora povzemam sledeče: Rodil se je rajni dne 10. avg. 1825 pri Sv. Jakobu v Slov. gor. Dovedši svoje studije je služboval kot podučitelj v Cirkoveh, v Slivnici in v Gomilici povsod po 2 leti, 1 leto na slov. šoli v Mariboru, potem kot učitelj na slov. šoli v Ptuj 1 leto, pri Vurbergu 3 leta, pri Sv. Janžu na Drav. polju pa 12 let. Od tod je prišel leta 1869. kot nadučitelj v Lembah, kjer je neumorno deloval v svojem poklicu do leto 1892., katerega leta ga je bolezen prisilila, da je moral v pokoj. Eno leto še je bival v Lembahu, potem pa se preselil v Jarenino, kjer je dne 12. okt. zaspal v Gospodu.

Preč. gosp. dekan so štiri duhovne vence položili na krsto pokojnikovo. Prvega v imenu šolske mladine, ker je bil rajni res dober učitelj mladine in navdušen nje odgojitelj. Drugega v imenu matere sv. katoliške cerkve, katere goreč sin je bil celo svoje življenje. Natančno je spolnjeval svoje krščanske dolžnosti, dajal vsem lep vzgled vernosti. V Lembahu je bil tudi organist in kot tak je skrbel za dostojno cerkveno petje in je tudi sam uglasbil več pesmi, ki se še sedaj pojó, tako n. pr. »Pridi, pridi, sv. Duh!« Veliko je moral pretrpeti v bolezni. Od mrtvouda zadet je le s težavo govoril, zadnji čas pa mu je popolnoma odvzelo govor. Ves čas mu je stregla pridna in potrpežljiva sestra in mu lajšala trpljenje, v katerem je vedno iskal v veri tolažbe in jo tudi našel. Pretrpel je sila veliko v svoji bolezni, toda vse voljno. Najrajši je klical sv. imena: Jezus, Marija in Jožef! Te še je v zadnjem času izgovarjal, drugega več ni mogel. Bil je zares vzgleden kristjan in velik trpin in kot tak že gotovo uživa zaslužen plačilo v nebesih, radujoč se pri Jezusu, ki ga je tako ljubil vse dni.

Tretji venec so položili v imenu matere Slovenije, katero je kot zvest nje sin ljubil iskreno celo življenje, s katero se je veselil in zaloval ob veselih in žalostnih dogodkih. Svojega narodnega mišljenja nikdar ni zatajil, nasprotno narodna podjetja in slov. časnike je vedno rad podpiral od slednjega. Ljubil je posebno Slov. gorice, kjer je bil rojen in zanj od njih lepšega kraja ni bilo nikjer. Tu je vedno želel bivati, tu i umreti. In res, ta želja se mu je spolnila. Četrti venec pa so položili v imenu prijateljev njegovih. Bil je učiteljem ljubezniv tovariš in duhovnikom odkritosrčen prijatelj vsak čas, o čemur so se govorniki v obilni meri prepričali sami kot nekdanji lembaški župnik. In tako je prav! Kjer sloga vlada in bratska ljubezen med duhovniki in učitelji, tam ljudstvo lepo napreduje v krščanskem in narodnem oziru.

Bil je rajni nadučitelj g. Franc Rošker res pravi

prijatelj in goreč odgojitelj mladine, vnet kristjan, neomahljiv Slovenec in dober prijatelj in tovariš naš. Bog daj cerkvi in domovini naši mnogo takih učiteljev! Njemu pa bodi lahka zemljica Slovenskih gor! C.

## Gospodarske stvari.

### Narodno gospodarstvo.

(Govoril poslanec in vodja Fr. Povše na vseslovenskem shodu.)

(Dalje.)

Zato moramo zahtevati, da se že toliko let obečana organizacija kmečkih zadrug vendar že vzakoni. Vendar pa morajo biti te zadruge tako osnovane, da bodo naši slovenski kmetovalci, ki živijo v mešovitih kronovinah, kakor na Štajarskem, Koroškem in Primorskem, samostalni, neodvisni od druge narodnosti. Pač žalostno je, da celo v čisto gospodarskih stvareh ni mogoče, da bi vsi avstrijski kmetovalci postopali složno, ker tako bi bili močni in vplivni. Toda tega ni pričakovati, saj nam osobito kmetijske družbe v Gradcu, Celovcu in Istri dovolj kažejo, kako nam hočejo biti drugi celo v teh vprašanih gospodarji, pa so le pravcati očimi! Vladni načrt za kmečke zadruge kaže nam v to pot, kar imamo za se zahtevati. Če naj imajo biti za nemške kmetovalce na Češkem posebne deželne kmečke zadruge, istotako za italijanske kmetovalce na Tirolskem, zakaj bi zakon državni sam tega ne zahteval tudi za naše slovensko-hrvaške kmetovalce? Ali moramo celo v gospodarskih zadevah videti in čutiti, da smo Slovenci vedno dolžni imeti jerobov? Samostalni hočemo biti, sami hočemo razsojevati o naših gospodarskih potrebah, sami nastopati v svojih zadevah. Dovolj nas je in imamo tudi dovolj nadarjenosti, da si bomo sami gospodarili.

Istotako pa velja tudi za naš obrtni in rokodelski stan. Združiti se morajo obrtniki po svojih strokah, nakupovati si strojev, motorjev, ki jim bodo omogočili tekMOVATI z veliko obrtnijo. Vlada pa naj zdatnejše, ne tako malenkostne subvencije deli osobito malim obrtnikom za nakup motorjev, strojev, aparatov sploh, za skupni nakup surovin, potrebnih za izdelavo itd.; osobito naj pospešuje ustanovitev produktivnih zadrug, katerim se ima nuditi prilika tudi do cenega kredita. Če najde vlada denar za marsikateri pač povsem neplodni izdatek, ki požre kar milijone, bo se pač tudi našel denar za pospešitev obrti in ljudskega gospodarstva sploh.

Zakonodajstvo mora biti prešinjeno dolžnosti, skrbeti za delujoče stanove. Davki naj se pravično porazdelé, močnejši naj nosijo primerno več od šibkejših, obdačijo naj se osobito spekulativne trgovine, borza; znižajo oziroma preosnujejo naj se pristojbine, ki so prav pogostoma v hudo kvar in krivico osobito malim kmetovalcem; navajam pristojbine, katere se imajo plačevati od kmetij, prevzetih od starišev ali podedovanih; če so še tako zadolžene, tako da je skoro več dolga, kakor dejanske vrednosti, mora se pristojbina od cegalega posestva plačevati. Zato naj naši poslanci tirjajo od vlade, da že večkrat obljubljeni pristojbinski zakon predloži.

Ogromen je izdatek naših gospodarjev za obresti od dolgov, ki presega skoro trikrat svoto naših davkov! Zato moramo skrbeti, da se povsod osnujejo posojilnice, osobito za personalni kredit z nizkimi obrestmi.

Dežele pa naj skrbé za omogočenje konvertovanja visokoobrestnih dolgov na nižje obrestne. Če le za jeden odstotek, in pri današnjem denarnem trgu je to mogoče, znižamo obresti, prihranimo našim zadolžencem na leto tisoče in tisoče!

Deželni zbori naj glede tega storé svojo dolžnost

in naj prav po vzgledu deželnih zastopov na Nizje-Avstrijskem in Moravskem v to svrhu pospešujejo osnovanje Raiffeiznovih posojilnic z zdatnimi nizkoobrestnimi posojili.

Hvaležni moramo biti domoljubnim možem, ki so z ustanovitvijo posojilnic že dokaj pripomogli k temu, da se je naše ljudstvo rešilo iz tujih rok. — Ako nadaljujemo in popolnimo to organizacijo, osvobodimo se od tujega kapitala, kar nas bo storilo neodvisne od naših nasprotnikov, ki nas tlačijo. (Konec prih.)

**Sejmovi.** Dne 30. oktobra v Poličanah (za svinje). Dne 2. novembra v Radgoni, Stradnu, Vitanju, Podčetrtku in Mariboru (tudi za konje). Dne 3. nov. v Lučanah, na Ptuj, v Imenem (za svinje) in v Pišecah. Dne 4. nov. na Bregu pri Ptuj (za svinje). Dne 5. nov. na Spod. Polskavi (za svinje).

## Dopisi.

**Iz Gradca.** (Za nas Slovence podučljiv račun.) Na vsem Štajarskem je bilo koncem lanskega leta 194.580 ljudsko šolo obiskujočih otrok in sicer v 2162 razredih; na jeden razred je torej prišlo povprek po 90 otrok. Slovenskih otrok je bilo 67.465 v 682 razredih; v jednem razredu torej povprek po 99. Nemških je bilo 127.115 v 1480 razredih, v jednem razredu torej povprek po 85.8. Kakor se vidi, so imeli Nemci v jednem razredu povprek manje otrok nego mi. Natančnejše pove izkaz, da je n. pr. bilo na Nemškem razredov z več nego 100 otroki 32, pri nas 52, na Nemškem razredov z več nego 120 otroki 11, pri nas 35, na Nemškem razredov z več nego 150 otroki 5, pri nas 19, na Nemškem razredov z več nego 200 otroki 0, pri nas 6, na Nemškem razredov z več nego 300 otroki 0, pri nas 2. Gori stoječa števila pravijo pa tudi, da smo mi Slovenci Nemcem neko število razredov vzdržali, to se pravi, da smo toliko učiteljev plačali. Račun pokaže, da bi Nemci po pravici smeli imeti le 14125, mi Slovenci pa morali imeti 7495 razreda, in da smo Nemcem lansko leto 675 razreda, oziroma učitelje za nje plačali. Jeden nemški učitelj pa stane povprek na leto 650 gld. Torej smo mi Slovenci preteklo leto Nemcem za učitelje, ki so v imenovanih razredih učili, plačali 43.875 gld. — Dalje. Nemški učitelji so boljše plačani od slovenskih. Jeden slovenski učitelj pride v letu povprek samo na 570 gld. Ker pa mi Slovenci od vse dače plačujemo  $\frac{1}{3}$ , Nemci  $\frac{2}{3}$ , zato mi Slovenci Nemcem sploh pomagamo nemške učitelje plačevati. Račun pokaže, da so nemški učitelji, izvzemši one, ki smo je bili poprejštelji, preteklo leto od nas Slovencev dobili 82.028 gld. — Vzemimo še meščanske šole. Takih so imeli Nemci koncem lanskega leta 19, mi Slovenci niti jedne. Od teh šol je bilo 13 takih, pri katerih smo Nemcem pomagali plačevati le učitelje, in 6 takih, pri katerih smo jim pomagali plačevati učitelje, poslopja in učila, sploh vse. Na prvih je bilo 60 učiteljev, katerih ima vsak na leto povprek po 1000 gld. Na drugih je bilo 24 učiteljev; za poslopja, učila in drugo računimo 3000 gld. Vse skupaj zneso 87.000 gld., od katere svote smo mi Slovenci plačali tretino, to je 29.000 gld. — Za ljudske in moščanske šole Nemcev smo torej mi Slovenci lansko leto plačali 154.903 gld. Nemci nam utegnejo reči: »Zidajte šolska poslopja; potem pa ne boste imeli uzroka, tožiti, da mora toliko vaših otroki sedeti v jedni sobi«. Take besede pač stvari, kakoršna je, ne